

A könyvtárosképzés audiovizuális taneszközeit felsoroló, annotált katalógus is. A szolgáltatásokról készült színes, nyomdai tájékoztatók sok-sok ezer könyvtárhoz jutottak el.

Az *Új Média* audiovizuális állománygyarapítási tanácsadó füzet elsőként próbálta integráltan összegyűjteni és publikálni a hazai kiadók új dokumentumairól az információkat.

1981-ben Médiatári ismeretek címen tanfolyam indult az OOK-ban, s ezeken napjainkig 130-an vettek részt. A tanfolyamok a kreativitásra épülő módszerrel folytak, ami szintén újdonság volt a hazai könyvtárosképzésben, illetve továbbképzésben. A könyvtárosképzéshez járult hozzá a médiatár azzal, hogy a Szombathelyi Tanárképző Főiskola könyvtár szakos hallgatóit gyakorlatra fogadta. Az utóbbi években a képzés negyedik félévében, egy-egy hetes időtartamban 16–20 fő tanulta meg az audiovizuális dokumentumok feldolgozását a médiatárban.

Az innováció terjedésének van úgynevezett informális csatornája is. Én idesorolom a félispontán vagy tudatosan szervezett tapasztalatcsere-látogatásokat. Ezek száma évről évre örvendően nőtt. A nyolcvanas években éves átlagban tíz-tíz alkalommal került sor könyvtáros csoportok látogatására. 1987-ben például 14 csoportban 430 könyvtáros, illetve népművelő volt tapasztalatcsere. (Közöttük a szombathelyi és nyíregyházi könyvtár szakos hallgatók, a KLTE közművelődési tanszékéhez tartozó évfolyamok hallgatói stb.)

Az MKE audiovizuális bizottságának megalakulása óta országos rendezvényeken, to-

vábbképzéseken is részt vettek a médiatár dolgozói mint előadók. Ezek a találkozások jó alkalmak voltak az innováció terjesztésének. Az MKE megyei szervezetei közül is többen kértek előadókat az OOK-tól szakmai továbbképzéseikhez.

A hagyományos formákkal kezdtem. Viszont azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy hazánkban az OOK médiatára volt az első, amely kialakította, megszervezte a szakmai információ terjesztését az MTV Képűrság műsorában. Ugyanúgy az első között használta fel a kisszámítógépet könyvtári munkafolyamatok (kölcsonzés, bibliográfiakészítés) végzésére.

Végezetül szeretnék visszatérni az említett cikk egyik fejezetéhez, az innováció költségeihez. Természetes, hogy a technikai eszközök, szoftverek beszerzése lényegesen több pénzt igényelt, mint a csak könyvet, folyóiratot gyűjtő, szolgáltató könyvtár működtetése. De az ilyen integrált gyűjtemény lényegesen magasabb szinten és többet is tud nyújtani a társadalomnak. *És ez a fontos.*

Sajnos napjaink gyakorlata nem kedvez a pénzigényes technikai eszközök megvásárlásának. Mindez nem jelentheti azt, hogy a könyvtárosok elzárkózzanak az innovatív lépésektől. Ha kis lépésekkel is, de a könyvtárügy előre mehet, ha a könyvtárosokban megvan a nyitottság, a befogadási és cselekvési hajlam az új, a korszerűbb iránt, még akkor is, ha ez a magartás nagyobb erőfeszítést követel tőlünk, mint a megszokott régi.

Tóth Dezső

Különvélemény: igaz-e a húszéves lemaradás?

E sorok írója aligha ismert buzgó könyvtári közéleti szerepléséről. Erőteljesen hangoztató, írásbeli különvéleményével a néhány évvel ezelőtti kártékony külföldi folyóirat-előfizetési önmembargóval kapcsolatban alighanem belopta magát néhány szakmai tisztségviselő szíve csüskébe. Most talán újból ez lesz, néhány évi (nem szakmai), de közéleti abszencia (absztinencia) után, úgy érzem, újból szólnom kell – nem valakik ellen, hanem egy ká-

ros szemlélet miatt, a jó ügy érdekében.

Jó néhány hónappal ezelőtt ugyanis a „Stúdió 87”-ben hallottam egy könyvtárról szóló adásban, hogy 20 évvel elmaradtunk a nemzetközi színvonaltól, Európától. Bájos volt, amint a Szolnoki Megyei Könyvtár tanyán összezsinegelt könyvei után a kép átváltott az Amerikában honos fényceruzás kölcsonzésre, majd érdekfeszítő beszélgetés során lehetett megtudni húszéves szakmai lemaradásunkat, és

hogy milyen igénytelen is ez a magyar humán értelmiség, adott esetben a történelemtanárok, akik érzéketlenek a Parlamenti Könyvtár szolgáltatásai iránt (Vályi Gábor barátom beszélgetése Érdi Sándorral). A szerencsétlen magyar értelmiségi közvélemény újabb lórúgást kapott, megismerkedvén a könyvtári terület elmaradottságával is, nehogy valami kimaradjon az önbizalmát tápláló helyzetképekből.

Már ezt az adást követően felmerült bennem, honnan ez a 20 év lemaradás? *Mihez, kihez képest?* Lengyelországhoz, Csehországhoz, Görögországhoz, Spanyolországhoz, Portugáliához, netán Franciaországhoz, esetleg a latin-amerikai országokhoz, vagy akár Ausztriához, Jugoszláviához, vagy kihez képest húszéves ez a lemaradás és miben? Állományban, szervezettségben, információ-technológiában? Mely típusú könyvtárak ilyen végzetesen lemaradtak? A közművelődési könyvtári hálózat? A tudományos könyvtárak? Minderről jóformán semmit sem tudhatott meg a jámbor néző, csak a lemaradottság rideg közlését.

Igen ám, de úgy látszik „iskola” keletkezett a nem létező húszéves lemaradottságból, és tulajdonképpen ezért ez a különvélemény. A tévé „Gondolat” című június 19-iki adásában ugyanis újra előkerült a mozgósító hatású 20 éves lemaradás. Ezúttal Juhász Gyula (OSZK) és Kiss Jenő (FSZEK) főigazgató kollégáim bizonygatták ezt. A riporter, Pálffy István ugyan jámborul próbált rákérdezni a le-

maradás mibenlétére, és utalni rá, hogy ő maga is tapasztalt egyet-mást a legkorszerűbb információs technológia alkalmazása terén Magyarországon, a „leitmotív” azonban az elmaradottság sommás megállapítása volt. Juhász Gyula ugyan szólt az OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap) információs infrastruktúra pályázatáról, melynek keretében először teremődik reális alap egy országos szakirodalmi információs rendszer kiépítésére (Kiss Jenő is szólt erről), a végkicsengés azonban a panaszkodás volt a mostoha anyagiak miatt. Ha pedig volna ennyi meg ennyi pénz, másként mennének a dolgok. Persze, hogy a könyvtári és információs munka fejlesztéséhez, mint minden fejlesztéshez, pénz kell, nem is kevés. De önmagában ez nem elegendő. Eklatáns nemzetközi példák vannak rá, hogy a szervezeti érettség, a szakértelem, a szakmai műveltség minden területen döntő tényező a pénz mellett.

Van egy olyan bölcs horgászmondás, hogy *azt kell a pecázónak vízbe dobnia, amit nem ő, hanem a hal szeret*. Rokonszenves és főleg meggyőzőbb volna arról hallani, hogy mit szeret a hal, mivel kínálták (például az „igénytelen” történelemtanárok közül valakit megszólaltatni), de jobban előre vinné a dolgokat, ha általában – és nem csak az idézett – meginterjúvolt kollégáink arról is szólnának, hogy mit mulasztott maga a szakma, esetleg saját intézményeik hatékonyan tudtak-e élni a mégoly sovány lehetőségekkel, milyen presztízsok, együttműködésre képtelenség, elfuserált programok játszottak közre a nehézségek kialakulásában a *penzszűke mellett?*

Pompás közművelődési könyvtáraink vannak (pl. Békéscsaba, Szombathely), a szolgáltatásokban és az információtechnológiában nem is rossz színvonalon működő intézményeink (OMIKK, MTA Könyvtár, AGROINFORM, MTA Szegedi Biológiai Központ és még mások). Közművelődési könyvtári hálózatunk nemzetközileg is megállja a helyét, az információtudomány egyes területein a legjobbak között tartanak számon (pl.: tudomány- és bibliometria), nemzetközi kapcsolataink fejlettek, bizonyos területeken viszont, mint amilyen a kis- és nagygépesítés, a tökéletlen kommunikációs infrastruktúra, van jócskán *lemaradás is*. Szolid javaslatom: hagyjuk a fenébe a sommás, nem létező húszéves lemaradást. Itt az ideje egy *tudományos igényű* felmérésnek helyzetünkről. Hegel mondá, az igazság mindig konkrét. **Rózsa**